

انبساط در سیاست‌های پولی

یک مقام پژوهشی بانک مرکزی از انبساط پولی مدیریت شده به‌عنوان سیاست جدید بانک مرکزی خبر داده و همزمان هم مباحث کارشناسی درباره تأثیر سیاست‌های جدید دولت برای رونق بخشی به اقتصاد افزایش یافته است.

یک مقام پژوهشی بانک مرکزی از انبساط پولی مدیریت شده به‌عنوان سیاست جدید بانک مرکزی خبر داده و همزمان هم مباحث کارشناسی درباره تأثیر سیاست‌های جدید دولت برای رونق بخشی به اقتصاد افزایش یافته است.

همچنین برخی کارشناسان به دولت توصیه کرده‌اند به جای کاهش نرخ سود بانکی یا کم کردن سپرده‌های قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی به فکر وصول 100 هزار میلیارد تومان مطالبات معوق بانکی باشد یا بدهی 100 هزار میلیارد تومانی خود را به بانک‌ها تسویه کند. براساس خبری که خبرگزاری فارس منتشر کرده است، علی دیواندري، رئیس پژوهشکده پولی و بانکی گفت: از یک طرف باید تقاضای کل با انبساط پولی جدید تحریک و از طرف دیگر لازم است از دستاورد مثبت دولت در ایجاد ثبات اقتصادی و کنترل نرخ تورم محافظت شود، بنابراین می‌توان گفت برای فائق شدن بر این پیچیدگی، راهکار انبساط پولی مدیریت شده انتخاب شده است.

دیواندري این خبر را در شرایطی اعلام کرد که قرار است امروز با حضور وزیر اقتصاد، رئیس‌کل بانک مرکزی و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی از بسته اقتصادی دولت برای رونق بخشی به اقتصاد رونمایی شود. حسن روحانی، رئیس‌جمهور سه‌شنبه هفته گذشته در یک برنامه تلویزیونی کلیات این بسته را اعلام کرد که عمدتاً مبتنی بر تحریک تقاضا، افزایش منابع در اختیار بانک‌ها و استفاده از فرصت‌های تجاری پس از اجرای توافق هسته‌ای بود.

با این حال تحلیل برخی کارشناسان این است که دولت در عمل سیاست‌های انبساط پولی را پذیرفته است. سخنان رئیس پژوهشکده پولی که بازوی پژوهشی بانک مرکزی به‌حساب می‌آید، مویده این تحلیل‌هاست. با این حال به‌نظر می‌رسد که در تیم اقتصادی دولت اجماع نظر کامل برای حرکت به سمت سیاست‌های انبساط پولی وجود ندارد. وزرای اقتصاد، کار، صنعت و دفاع که شهریور ماه نامه‌ای هشدارآمیز خطاب به رئیس‌جمهور نوشتند و درباره تبدیل رکود به بحران هشدار دادند.

از مدافعان سیاست‌های جدید به‌حساب می‌آیند اما ظاهراً رئیس‌کل بانک مرکزی که مخالف تحریک تقاضا از طریق افزایش نقدینگی است چندان روی خوشی به این بسته نشان نداده و تاکنون سکوت پیشه کرده است. بانک مرکزی بیم آن دارد افزایش نقدینگی به هدف خود یعنی رونق بخشی به اقتصاد منجر نشود و بزرگ‌ترین دستاورد اقتصادی دولت روحانی یعنی مهار تورم را هم در خطر قرار بدهد.

علائم انبساط در سیاست‌های پولی

کم کردن سقف سپرده قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی، نخستین نشانه‌ها از انبساط پولی دولت و بانک مرکزی است. در حال حاضر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری 13 درصد از کل سپرده‌های مشتریان خود را نزد بانک مرکزی نگه داشته‌اند و حق هزینه کردن آن را ندارند. حجم سپرده قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی حدود 90 هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود که به ازای هر یک درصد 9 هزار میلیارد تومان سپرده آزاد می‌شود یعنی حدود 27 هزار میلیارد تومان.

البته آخرین آمارهای بانک مرکزی نشان می‌دهد که کل سپرده قانونی بانک‌ها به نسبت کل سپرده‌های جذب شده به‌جای 13 درصد، 11.3 درصد بوده و از آنجایی که قرار است سپرده قانونی بانک‌های منضبط آزاد شود، برآوردها حکایت از آن دارد که کل سپرده‌ای که احتمالاً آزاد خواهد شد، حدود 12 تا 15 هزار میلیارد تومان خواهد بود. علی دیواندري رئیس پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی در گفت‌وگو با فارس اعلام کرد: تسهیلات دهی بانک‌های منضبط و کاهش سپرده‌گیری با نرخ‌های بالا 2 اثر سریع اجرایی این سیاست است. او با بیان اینکه یکی از ابزارهای کارآمد در تحریک تقاضای کل، استفاده از ابزارهای انبساط پولی است، به‌صورت ضمنی هشدار داده که مسئولان اقتصادی کشور به‌خوبی آگاهند استفاده بی‌قاعده از ابزارهای پولی منجر به افزایش نقدینگی و در نتیجه افزایش تورم می‌شود.

کاهش نرخ سود بانکی

کاهش نرخ سود بانکی دومین نشانه از حرکت دولت به سمت سیاست‌های انبساطی است. با حمایت صریح حسن روحانی از

کاهش نرخ سود بانکی روشن است که بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار مقاومت چندانی نخواهد کرد و به جای آن این نهاد سیاستگذار و ناظر بر بازار پول تلاش خواهد کرد تا از کاهش چشمگیر نرخ سود جلوگیری کند. گفته می‌شود گزینه پیشنهادی بانک مرکزی کاهش حداکثر 2 درصدی نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلات است با این امید که بانک‌ها هم در اجرا با این تصمیم همراهی کنند.

کاهش سود بانکی البته مخالفان جدی دارد چرا که کاهش نرخ سود باعث ایجاد تقاضا برای وام‌های بیشتر و در عوض تولید رانت می‌شود. همچنین سپرده‌گذاران خرد مانند مردم عادی، روستاییان یا بازنشستگان متضررین اصلی کاهش نرخ سود پس انداز بانکی خواهند بود چرا که کلان سرمایه‌داران با بانک‌ها وارد مذاکرات دوجانبه می‌شوند و به راحتی نرخ سودهای دستوری را دور می‌زنند. کاهش سود سپرده‌ها و تسهیلات و آزادسازی بخشی از سپرده قانونی بانک‌ها، تزریق نقدینگی و سرعت در گردش آن را در کوتاه‌مدت افزایش و احتمال رشد نرخ تورم را تقویت می‌کند.

2 وعده فراموش شده

در حال حاضر بانک‌ها حدود 100 هزار میلیارد تومان مطالبات معوق دارند و در عین حال دولت بدهی 100 هزار میلیارد تومانی دیگری به بانک‌ها دارد. این در حالی است که تلاش مضاعف برای بازپس‌گیری مطالبات معوق یا پرداخت بدهی دولت به بانک‌ها راهکاری بهتر و مؤثرتر برای تحریک بخشی به بانک‌ها و افزایش توان وام‌دهی بانک‌هاست. همچنین دولت بالغ بر 100 هزار میلیارد تومان بدهی معوق به پیمانکاران و به همین میزان هم بدهی به سازمان تأمین اجتماعی دارد که اگر این بدهی‌ها هم تسویه یا دست‌کم بخشی از آن تسویه شود به نظر می‌رسد که منابع مهم‌تری نسبت به کاهش نرخ سپرده‌های بانک‌ها نزد بانک مرکزی یا کاهش نرخ سود بانکی برای بانک‌ها آزاد خواهد شد.